

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevasta lainsäädännöstä.

Uudistuksen tavoitteena on muuttaa Suomessa muiden Pohjoismaiden tavoin työvoimapolitiikan suuntaa passiivisesta aktiiviseen ja kohdentaa palveluita nykyistä tehokkaammin. Yksilöllisten työvoimapalveluiden edellytys on, että niiden toteuttamiseen on riittävät resurssit. Suomi on ollut tässä muita Pohjoismaita jäljessä. Hallituksen tavoite uudistaa työttömien palveluita ja nostaa rahoituksen määrää lähemmäksi pohjoismaista tasoa ovat oikeansuuntaisia ja kannatettavia. Kannatettavaa on myös vahvistaa työnhakijoiden omaa vastuuta työnhausta, korostaa työnvälitystä sekä uudistaa työttömyysturvajärjestelmää.

On myös erittäin hyvä, että asiakkaita pyritään kohtaamaan, toki myös niin, että samalla tarjotaan ratkaisuja. Uudistuksen toteutustapa sen sijaan herättää kysymyksiä ja jopa kritiikkiä.

Kuntaliitto katsoo, että esitetty työnhakijan palveluprosessi on lainsäädännöllisesti liian tiukasti määritelty ja hallituksen esityksen mukaisen toiminnan resurssointi on aivan liian riittämätöntä aiheuttaen yhteiskunnalle sekä kunnille merkittäviä lisäkuluja ilman vastaavaa hyötyä ja vaikuttavuutta.

Asiakkaan yksilöllinen palvelutarve ei välttämättä edellyttäisi kaavamaisia työnhakukeskusteluja tai täydentäviä työnhakukeskusteluja lain säätämällä määrärajoilla. Yksityiskohtaisen sääntelyn sijaan pitäisi panostaa työttömien yksilölliseen palveluun.

Hallituksen esitys keskittyy liiallisesti yksityiskohtaiseen sääntelyyn, mitattavuuteen, määrään ja määrän tavoitteluun laadun ja vaikuttavuuden sijaan.

Pohjoismaisessa työvoimapalvelumallissa on tärkeää huomioida työnhakijoiden erilaiset tilanteet ja mallin tulee edistää työllistymisen mahdollisuuksia. Lainsäädännön ei tule olla ristiriidassa esitettyjen tavoitteiden kanssa. Liiallinen sääntely vaikeuttaa onnistumista ja aiheuttaa ylimääräistä hallinnollista taakkaa. Toimintamallilla ei saa olla ei-toivottuja sivuvaikutuksia, sen tulee olla toimiva sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä ja sen tulee toimia myös erilaisissa muuttuvissa olosuhteissa.

Työllisyystoimijat verkottuvat ja asiat kytkeytyvät entistä tiiviimmin toisiinsa ja toimintamallit muuttuvat. Siksi lainsäädännössä on otettava laajat kokonaisuudet ja muut valmistelussa olevat uudistukset paremmin huomioon ja lainsäädännön tulisi olla enemmän mahdollistavaa.

Esitetty palvelumalli lisää hallintoa ja työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta. Esitetty malli edellyttää nopeaa asiakasta koskevien tietojen siirtoa, ja tunnistettavissa on riski sille, että mallin edellyttämät muutokset tietojärjestelmiin ja niiden integraatioon eivät valmistu ennen suunniteltua lain voimaantuloa. Lisäksi lainsäädäntöön sisältyvistä erilaisista tiedonanto-, selvitys- ja raportointiveloitteista aiheutuu erilaisia hallinnollisia menettelyjä ja kustannuksia. Hallinnollisten rasitteiden mittaamiseksi olisi arvioitava millaisia ja miten työllistäviä nämä hallinnolliset vaikutukset ovat ja miten niiden toteuttaminen on suunniteltu järjestettävän.

Merkittävä ongelma on myös se, että palveluiden käytön kasvuun ei ole varattu määrärahoja, vaikka työnhakijoiden tiiviimmällä kohtaamisella on tarkoitus tehostaa työhön ja palveluihin ohjautumista. Nykyinen ostopalveluvolyymi ei ole riittävä esitetystä uudessa mallissa eikä yksityisten palveluntuottajien tai esimerkiksi koulutuksenjärjestäjien käyttöä palvelujen tuottamiseen saisi tarpeettomasti rajata.

Uudistuksen vaikutuksia tulevaan TE-palvelut 2024 -uudistukseen tai yhdyspintatyöhön uusien hyvinvointialueiden kanssa ei ole arvioitu.

Osa työnhakijoiden työllistymissuunnitelmia korvaavista suunnitelmista laaditaan jatkossa hyvinvointialueen asiantuntijoiden kanssa yhdessä (aktivointisuunnitelmat, monialainen suunnitelma ja kotoutumissuunnitelma).

Hallituksen esitys ei ota kantaa siihen, miten tämä kokonaisuus resursoidaan em. uudistusten toteutuessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Hallituksen esitys rahoituksen kasvattamisesta on oikeansuuntainen, mutta riittämätön.

Uudistuksesta aiheutuvat kuntien kulut niin kuntakokeilualueilla kuin muissakin kunnissa sekä TE-palvelut 2024 -uudistuksessa on kompensoitava täysimääräisesti (henkilöstö, tilat, palvelut).

Kun asiakasta kohdataan seitsemän kertaa kolmen kuukauden aikana, on hyvin todennäköistä, että hänelle tarjotaan myös hänen palvelutarpeensa mukaisia työllisyyttä edistäviä palveluita. Esitys ei huomioi lainkaan palveluiden kysynnän kasvua ja tarvittavia lisäresursseja. Näihin työllisyyttä edistäviin palveluihin ei ole varattu esityksen mukaan yhtään määrärahaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Hallituksen esitys keskittyy nimenomaan työttömien henkilöasiakkaiden työnhakuun ja heidän ohjaamiseen palvelutarpeen mukaisiin palveluihin tapaamalla heitä kahden viikon välein. Tätä tarkoitusta varten palkattaisiin 1200 henkilötyövuotta lisää. Vuonna 2019 Työ- ja elinkeinotoimistoissa on henkilöasiakaspalveluun kohdistunut 2080 henkilötyövuotta. Jatkossa esityksen mukaan henkilöasiakkaiden palveluihin kohdistuisi noin 2 870 henkilötyövuotta. Esityksestä ei käy ilmi mihin loput noin 410 henkilötyövuotta kohdistuisi.

Lisäksi Kuntaliitto pitää tärkeänä, että uudistusta varten lisää palkatut 1200 henkilöä ovat tosiasiallinen henkilöstölisäys. Aidosta henkilöstölisäyksestä ei voida puhua, jos tarkoituksena on vain vakinaistaa tällä hetkellä määräaikaaisessa työ- tai virkasuhteessa olevaa henkilöstöä.

Esityksen mukaan alkuhaastatteluja järjestettäisiin jatkossa noin 220 000- 330 000 kappaletta ja ne tulisi järjestää paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tiloissa. Lisäksi pääsääntöisesti paikan päällä järjestettäviä tapaamisia tulisi jatkossa järjestää 1 768 000 tapaamista nykyisten 222 000 tapaamisen sijaan. Tämä tarkoittaa niin

henkilöstöön kuin asiakaspalveluun tarvittaviin lisätiloihin kohdentuvia merkittäviä tilakustannuksia, joita esityksessä ei ole otettu huomioon.

Hallituksen esityksessä esitetty työnhakijan palveluprosessi edellyttää henkilöstöltä osittain nykyistä poikkeavaa osaamista. Yhtenä haasteena on näin suuren henkilöstömäärän rekrytointi ja kouluttaminen. Myös ICT-panostuksiin tarvittavaa määrärahaa ei ole huomioitu esityksessä.

Työttömyysturvan ja työttömyysturvaseuraamuksien määrän arvioidaan kasvavan, mutta esityksessä ei osata arvioida kuinka paljon. Työttömyysturva on monille asiakkaille ainoa toimeentulo, joten asiakkaan toimeentulon turvaamiseksi, nämä resurssit tulee turvata.

Hallitusohjelmassa mainitaan, että työnhakijoiden henkilökohtaisen palvelun resurssit turvataan. Esityksen mukaan yhtä henkilöasiakkaiden palvelutyötä tekevää työ- ja elinkeinotoimiston virkamiestä kohti olisi jatkossa arviolta noin 185 työnhakijaa (vuonna 2019 arviolta noin 254). On selvää etteivät resurssit tule riittämään esityksessä edellytettyyn palvelumalliin, jonka toteutus vaatii hyvin tiivistä työskentelyä myös sellaisten työnhakijoiden kanssa, joilla ei siihen todellisuudessa olisi edes tarvetta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esityksessä todetaan, että vaikutukset työllisyyteen tarkentuvat valmistelun kuluessa.

Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut:

Esityksessä esitetyn empiiristen tutkimuksien mukaan vaikutusten arvioinnin ongelmana on, että haastattelujen tehoon kytkeytyy muun muassa työtarjouksiin ja monitorointiin liittyviä tekijöitä. Lisäksi evidenssi myöhemmin työnhaun aikana järjestettävien työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen osalta on heikompaa.

Määrällinen työnhakuvelvollisuus:

Huomioiden Borlandin ja Tsengin⁴⁴, Cheungin ym.⁴⁵ sekä Arnin ja Schiprowskin ⁴⁶ tutkimusten tulokset, on todennäköistä, että esitetyllä tavalla toteutettava määrällinen työnhakuvelvollisuus olisi vaikutuksiltaan vähäinen.

Esityksessä esitetyistä empiirissä tutkimuksissa todetaan ettei hallituksen esityksen toteutustapa ole vaikuttavin, tehokkain ja taloudellisin tapa järjestää pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukainen palvelu eli työttömien työnhaun tukeminen ja ohjaaminen yksilölliseen palvelutarpeen mukaisiin palveluihin tapaamalla työtöntä laissa asetetuin määräajoin ja asettamalla määrällinen työnhakuvelvollisuus.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Lain ohjausvaikutusta arvioitaessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, miten laille asetetut vaikuttavuutta koskevat tavoitteet selvästi jo lähtökohtaisesti alimitoitettun ja riittämättömän lisäresurssin puitteissa tulevat mahdollisesti toteutumaan.

”S.6 ”Elyn ja KEHAn tekemän julkaisettoman selvityksen mukaan kuusi kuukautta aiemmin työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneiden oma arvio palvelutarpeesta vastasi kuitenkin noin 85 %:n todennäköisyydellä tilannetta seuranta-ajankohtana.”

s. 27 Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilaston mukaan vuonna 2019 noin 27 prosenttia työnhakunsa aloittaneista henkilöistä päätti työnhakunsa kolmen kuukauden kuluessa sen vuoksi, että työnhakija löysi työtä avoimilta työmarkkinoilta.

Esimerkinomaisesti voidaan arvioida, että näille työnhakijoille järjestettäisiin ennen työllistymistä keskimäärin 2,5 täydentävää työnhakukeskustelua. Yli kolme kuukautta työnhakijana oleville järjestettäisiin viisi täydentävää työnhakukeskustelua sekä kolmen kuukauden kohdalle sijoittuva tiiviin palvelujakson päättävä työnhakukeskustelu.

s. 46 Huomioiden hallituksen esityksissä esitettyjen useiden tutkimusten tuloksien perusteella, ”että esitetyllä tavalla toteutettava määrällinen työnhakuvelvollisuus olisi vaikutuksiltaan vähäinen.” Samassa kappaleessa todetaan myös, että ”Määrällisen työnhakuvelvollisuuden tarkoitus ei kuitenkaan ole ainoastaan asettaa työnhakuun liittyviä tavoitteita, vaan myös tukea työttömyysetuuden vastikkeellisuutta eli seuraamus- ja monitorointijärjestelmää.” ”

Ei ole kustannustehokasta rakentaa järjestelmää, jonka vaikutusten tiedetään jo etukäteen jäävän vähäisiksi. Pääsisimme vaikuttavampaan lopputulokseen kun kohdentaisimme resurssit palvelemaan niitä asiakkaita, jotka omassa palvelutarpeen arvioissaan kertoo mitä palveluja he tarvitsisivat päästäkseen työhön.

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoamisen keskeisenä lähtökohtana on, että palveluiden käytön tulisi perustua henkilön yksilölliseen palvelutarpeeseen, jonka työ- ja elinkeinotoimisto ja asiakas yhdessä arvioivat. Jokaiselle työnhakijalle tarjottava alkuhaastattelu on keskeinen palvelu, jossa asiakkaan yksilöllinen palvelutarve selvitetään. Palvelutarpeen perusteella ja työ- ja elinkeinotoimiston harkinnan mukaan työnhakijalle tulisi tarjota hänen yksilölliseen palvelutarpeeseen vastaavia palveluja ja henkilökohtaisia kohtaamisia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan

palveluprosessista?

Hallituksen esityksessä korostetaan, että pohjoismaisen työvoimapalvelumallin tavoitteena on lyhentää työttömyysjaksojen kestoja ja kannustaa työnhakuun, yleisempänä tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen.

Ehdotus siitä, ettei työnhaun voimassaolo enää päättyisi sillä perusteella, että työnhakija ei osallistu työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi, on kestävä.

5 §:n työnhakijan palveluprosessin järjestäminen ja 6 §:n työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevat poikkeukset – kohdissa todetaan, että ”alkuhaastattelua seuraavan kolmen kuukauden aikana työnhakijalle järjestettäisiin viisi täydentävää työnhakukeskustelua.” Tässä ei oteta huomioon asiakkaan yksilöllistä palvelutarvetta vaan laissa säädetään määrällinen tavoite, jota on helppo monitoroida.

12 §:n työnhakijan velvollisuudet tulisi asettaa kaikille työnhakijoille ja niiden laiminlyönnin tulisi johtaa työnhaun päättymiseen. Tällöin palvelut ja niukat resurssit voitaisiin kohdistaa tosiasiallisesti työhön haluaville.

12 §:n 2 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jolla voitaisiin säätää niistä suunnitelman toteutumista koskevista tiedoista, jotka työnhakijan on annettava työ- ja elinkeinotoimistolle. Tämä kohta tulisi olla kirjattuna lakiin eikä säädettä asetuksenantovaltuutusta.

Hallituksen esityksessä esitetään alkukartoituksen määräajaksi viisi päivää. Tämän toteuttaminen on vieraskielisillä ja kotoutumisaikaisilla asiakkailla lähes mahdotonta, sillä EU:n ulkopuolelta tulevilta asiakkailta tarvitaan erillinen TE-toimiston lausunto ennen alkukartoitusta. Tämän lisäksi tulkkaukspalveluita on tarpeen käyttää asiakaspalvelutilanteessa ja tämä osaltaan pitkittää palveluprosessia. Viiden päivän määräaika voidaan pitää myös muiden asiakasryhmien osalta mahdottomana suhteessa toiminnan resurssointiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskusteluiden tulisi kohdentua korkeintaan työttömyysetuutta saaviin työttömiin heidän palvelutarpeensa mukaisesti ja muiden työnhakijoiden kohdalla työnhakijan pyynnöstä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Jos työnhakija on yli kuukauden kestävässä palkkatuetussa työssä, työkokeilussa, työvoimakoulutuksessa tai kuntoutuksessa taikka hän opiskelee omaehtoisia opintoja yli kuukauden työttömyysetuudella tuettuna, hänelle järjestettäisiin lähtökohtaisesti työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukautta ennen palkkatukijakson, työkokeilun, kuntoutuksen tai opintojen päättymistä.

Painopiste edellä tarkoitetuissa työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa olisi työnvälitystoimissa. Työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää keskustelua, jotka kaikki tulisi järjestää ensisijaisesti paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa kuukautta ennen palvelun loppumista on ylimitoitettua viranomaistoimintaa. Jos työnvälitystoimintaa haluttaisiin tehostaa työnhakijan ollessa palkkatuetussa työssä tai työkokeilussa, työnhakijalle voisi hankkia esimerkiksi ostopalveluna työhönvalmentajan palvelut korvaamaan kyseiset kolme keskustelua. Jos työnhakija päätyy takaisin työnhakijaksi niin tällöin voisi olla asiakkaan palvelutarpeen niin vaatiessa työnhakukeskustelu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutuksen tarkoituksena olisi varmistua siitä, että työnhakija tietää, kuinka hänen tulee toimia työhaussa ja mitä työttömyysetuuden saaminen häneltä edellyttää. Ensi sijassa työnhakijan ymmärrys omasta tilanteestaan tulee varmistaa mahdollistamalla henkilökohtaiseen neuvontaan riittävät resurssit.

Toisaalta jo nyt hallintolaki edellyttää viranomaista antamaan asianmukaista palvelua ja riittävää neuvontaa. Esityksestä ei käy ilmi hallintolaissa määritelty neuvonnan ja muistutuksena annettavan neuvonnan ja ohjeistuksen suhde.

Sanana muistutus on negatiivissävytteinen ja muistutuksen tarkoitus ja sisältö voi jäädä työnhakijalle epäselväksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Esityksen suoraviivaisessa toimintamallissa ei huomioida riittäväällä tavalla niitä tilanteita, joissa ei ole tarkoituksenmukaista pyrkiä kokoaikatyöhön esimerkiksi osatyökykyisyyden vuoksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Yli kuukauden mittaisissa työvoimakoulutuksissa tai työttömyysetuudella tuetuissa opinnoissa oleville tulee työ- ja elinkeinotoimiston tarjota työnhakijalle haettavaksi kolmea koulutusalaan liittyvää ja koulutusta tukevaa työpaikkaa.

Työtarjousten ja niissä osoitettuihin paikkoihin hakeminen voi aiheuttaa koulutuksen tai opintojen keskeyttämisen, sillä työvoimakoulutukset ovat lähtökohtaisesti kokopäiväistä opiskelua, jolloin työn yhtäaikainen tekeminen on vaikeaa. Työvoimakoulutuksiin käytetään vuosittain valtakunnallisesti miljoonia euroja ja koulutusten loppuun suorittaminen on taloudellisesti tarkoituksenmukaista ja siten koulutusten keskeyttämiset ei ole toivottavia. Työttömyysturvalaissa on huomioitu asia siten, että työnhakijalla on mahdollisuus (pätevä syy) kieltäytyä hakemasta hänelle osoitettua paikkaa, jos se johtaisi opintojen keskeyttämiseen. Herääkin kysymys, kuinka vaikuttavaa työtarjousten lähettäminen on yli kuukauden kestävien työvoimakoulutusten aikana.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Esitys lisää toteutuessaan työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta, mikä asettaa työnhakijan nykyistä haavoittuvaisempaan asemaan. Jos työnhakija ei ymmärrä kokonaisuutta, johon kuuluu työnhakuvelvollisuus, työnhausta raportointi ja siihen liittyvä valmius todistaa hakeneensa riittävää määrää työpaikkoja, voi tämä johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin työnhakijan kannalta. Myös työnhakuvelvollisuuteen liittyvien poikkeuksien hahmottaminen voi olla työnhakijalle vaikeaa.

9 §. Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely. 10 §. Jatkuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely: Työnhakijan menettelyä tarkasteltaisiin 12 kuukauden ajalta kulloinkin viimeisimmästä laiminlyönnistä tai vastaavasta menettelystä taakse päin lukien. Tämä ohjaa viranomaisen työskentelyä taaksepäin eikä eteenpäin, samoin tapaamisen fokus kohdentuu menneeseen. Viranomaisen työ painottuisi entistä enemmän hallinnollisiin asioihin asiakkaan eteenpäin ohjauksen kustannuksella.

Lisäksi jos työnhakija olisi menetellyt kahdesti 12 kuukauden aikana pykälässä tarkoitetulla tavalla, työ- ja elinkeinotoimisto selvittäisi, onko hänellä ollut pätevä syy menettelyynsä. Molemmat

menettelyt selvitettäisiin kerralla. Jos työnhakijalla ei ole ollut pätevää syytä menettelyynsä, hänelle asetettaisiin viisi työttömyysetuuden maksupäivää eli pykälässä mainittu seitsemän kalenteripäivää kestävä korvaukseton määräaika. Tämä vastaa viittä työttömyysetuuden maksupäivää. Lopputulos edellä tarkoitettussa asian selvittämisessä saattaisi olla myös sellainen, että työnhakijalla on ollut pätevä syy toiseen laiminlyöntiin, mutta ei toiseen. Tällöin menettely ei olisi säännöksessä tarkoitettulla tavalla toistuvaa eikä korvauksetonta määräaikaa asetettaisi. Koska menettely ei vaikuttaisi oikeuteen saada työttömyysetuutta, asiasta ei annettaisi työvoimapoliittista lausuntoa eikä valituskelpoista päätöstä. Työnhakijalle tulisi kuitenkin ilmoittaa muulla soveltuvalla tavalla asian käsittelyn päättymisestä. Esityksestä ei käy ilmi, mikä on muu soveltuva tapa, jos asiasta ei anneta valituskelpoista päätöstä.

13 §. Pätevä syy jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä. Pykälän ensimmäisen kohdan mukaan työnhakijalla olisi pätevä syy jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä, jos hän olisi jo hakenut kyseessä olevalla työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla työmahdollisuuksia häneltä edellytetyllä tavalla ja ilmoittanut työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimistolle ennen työtarjouksen tekemistä. Keskeistä ensimmäistä kohtaa sovellettaessa olisi se, että työnhakija on ilmoittanut Työ- ja elinkeinotoimistolle työn hakemisesta ilmoittamiseen tarkoitettussa verkkopalvelussa.

Kuntaliitto katsoo, että asiakasta ei voida lailla velvoittaa ilmoittamaan asiastaan vain verkkopalvelussa.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Uudistus on ristiriidassa kokeilulain tavoitteiden kanssa, sillä kuntakokeilussa lähtökohtana ovat asiakkaan omat palvelutarpeet. Esitetyssä mallissa tarjotaan samanlaista palvelumallia kaikille asiakkaille riippumatta asiakkaan omista palvelutarpeista.

Kunnilta ei voi myöskään edellyttää uuden toimintamallin toimeenpanoon vaadittavaa lisäresursointia, sillä kokeilukunnilla ei ole ollut kokeiluun hakeutuessaan tiedossa uudistuksesta aiheutuvia kustannuksia, eikä niihin ole varauduttu.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Esityksen voimaantulo edellyttäisi pidempää siirtymäaika useista syistä. Kyseessä on iso ja merkittävä uudistus ja jo uuden henkilöstön rekrytointi ja koulutus vie useita kuukausia. Myös nykyisten työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntakokeilujen henkilöstö tulee kouluttaa uudistuksiin. Uudistuksen vaatimat uudet tilahankinnat, vanhojen tilojen laajentaminen ja muokkaaminen uudistuksen vaatimiin paikan päällä tapahtuviin tapaamisiin vie oman aikansa. Työ- ja elinkeinotoimistot ovat viime vuosina keskittäneet palveluitaan, vähentäneet asiakaspalvelutilojaan ja siirtäneet palveluita ja asiointeja verkkoon, joten uudistuksen tuoma muutos päinvastaiseen suuntaan on iso ja sen toteutus vaatii aikaa. On selvää, että tiheästi toteutetut tapaamiset johtavat myös kasvavaan palvelujen tarjontaan. Näitä asiakkaille suunnattuja lisääntyviä palveluita tulee hankkia kilpailutuksen kautta ja sekin vie aikaa.

Yksi suuri haaste on myös uudistuksessa mainitut tietojärjestelmämuutokset, jotka tulevan vaiheittain voimaan 2.5.2022 lähtien eli samaan aikaan kun esityksen tulisi astua voimaan. Etenkin kun hallituksen esityksestä eduskunnalle työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevasta lainsäädännöstä todetaan siirtymäajan kestävän vuoteen 2023. On suuri huoli, jos tietojärjestelmät eivät ole käytössä 2.5.2022, jolloin laki ja sitä kautta syntynyt vaade käyttää tietojärjestelmiä, astuu voimaan.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisyjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Työttömän voi olla hankalaa ymmärtää tätä uutta velvoiteviidakkoa. Ymmärrettävyyttä sotkevat erilaiset velvoitteet eri tilanteissa oleville työnhakijoille. Miten työnhakijalle kerrotaan tarpeeksi selkeästi, mitkä työpaikat ovat työvoimaviranomaisten hänelle suosittamia ja mitkä velvoittavia?

Jokaisen työnhakijan tilanne on ainutlaatuinen. Pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin tulisi alkuhaastattelun jälkeen jättää mahdollisuus katsoa aina työnhakijan yksilöllistä tilannetta ja sopia sekä tapaamistahti että työnhakutavoite työnhakijan kanssa yhdessä sen mukaan.

Tirkkonen Anu
Suomen Kuntaliitto ry

